

Het Bevrijdingspad Zeeland

12 t/m 16 juli 2021

Jan Aartsen en Jan Brok

**Wandelen in Zeeland
op het Bevrijdingspad**

Slag om de Schelde

Inleiding.

Dit wandelpad loopt langs een groot aantal locaties, die te maken hebben met de gebeurtenissen die in Zeeland hebben plaats gevonden tijdens de 2e wereldoorlog. De slag om de Schelde is gevoerd in 1944 maakt hier een groot onderdeel van uit.

In 1944 richtten de geallieerden zich vooral op het vrijmaken van de Schelde.

De opzet om via Arnhem een snelle opmars naar het hart van Duitsland te forceren was niet gelukt. De haven van Antwerpen werd nu essentieel voor de bevoorrading van de geallieerde troepen. Dit kon alleen via een vrij toegankelijk Antwerpen.

Helaas hebben we alle monumenten en bunkers niet gezien. Dat komt, omdat die niet allemaal aan de route staan. Langs de route staan praktisch geen verwijzingen naar de monumenten en bunkers buiten de route.

Het is een mooie route, als je van wandelen houdt. Tevens is de route leerzaam.

De route.

De wandeling is in totaal ca. 140 kilometer.

De start is in Kapelle en passeert de volgende grotere plaatsen: Hoedekenskerke, Oudelande, Nisse, Arнемuiden, Vlissingen, Westkapelle, Domburg, Vrouwenpolder, Veere en eindigt weer in Arнемuiden.

De route loopt langs een groot aantal locaties, die te maken hebben gehad met gebeurtenissen, die in Zeeland hebben plaats gevonden tijdens de 2^e wereldoorlog.

Dit is de kaart van Zuid Beveland en Walcheren met de route van het Bevrijdingspad.

Dag 1: maandag 12 juli 2021. Etten-Leur – Kapelle – Driewegen: 32 km

Om 7.22 uur vertrekt de trein in Etten-Leur

Jan en ik hebben afgesproken, dat Jan in de laatste wagon zit. Dus we vinden elkaar vrij snel. In Roosendaal stappen we over in de trein naar Vlissingen.

Om ca. 8.15 uur arriveren we in Kapelle.

Buiten het station zien we meteen een symbool van het Bevrijdingspad.

We lopen naar knooppunt 52. Daar begint het Bevrijdingspad. We lopen langs de spoorlijn en daarna lopen we het dorp in. We lopen een ommetje door het centrum en passeren de Franse Militaire Begraafplaats. De Franse troepen blijven na de capitulatie verzet bieden. Veel Franse soldaten sneuvelden. Er liggen hier 111 Franse en 20 Marokkaanse militairen. Voor we Kapelle verlaten, kunnen we nog koffie drinken. Hier maken we dankbaar gebruik van.

Het is heel mooi weer. We ritsen vrij snel onze broek af en met

de jas gaat alles in de tas.

We komen in Biezelinge. Om ca. 9.30 uur verlaten we dit dorp weer.

We lopen even langs een verkeersweg en bij een rotonde gaan we richting de Westerschelde. Er staat hier een bord, waarop Hansweert staat.

We zullen vandaag vaak langs de Westerschelde lopen. Dit blijft voorlopig tot we afslaan richting Baarland.

We passeren een waterzuiveringsinstallatie. Het ruikt

een beetje smerig.

Op de Westerschelde is weinig scheepvaart richting Antwerpen of andersom. Dit is waarschijnlijk, omdat het vandaag maandag is en nog redelijk vroeg is.

Op een bank kunnen we een broodje eten en we genieten van het mooie weer, de polder en de Westerschelde.

De Westerschelde is een belangrijke kraamkamer voor verschillende zeevissoorten, zoals zeetong, schol en zeebaars. Elke honderd meter staat een dijkpaal.

Je kunt zien, dat het eb wordt. Het waterniveau wordt steeds lager.

We lopen nu richting Hoedekenskerke aan de binnenzijde van de dijk.

Bij Hoedekenskerke kunnen we een route volgen richting de

kerk.

We zien een bord waarop staat: "Jan Raas Route". Dit is een fietsroute, die herinnert aan de

wielrenner Jan Raas.

Bij de kerk staat een monument voor de slachtoffers van de 2e Wereldoorlog. Op het monument staat de tekst: "Gedenk de dagen van dood en verlossing 26-29 oktober 1944".

We mogen de kerk aan de binnenzijde bezichtigen. De binnenzijde wordt gerestaureerd. Het is een protestante kerk. Voorin de kerk staat alleen een preekstoel. Er staan banken in de kerk voor ca. 75 gelovigen.

We lopen verder naar de route. Door de alternatieve route hebben we wel ca. 1,5 kilometer extra gelopen. We passeren "de Buffer". Dit is een stationnetje van het stoomtreintje van Borsele naar Goes. Hier drinken we koffie en bekijken het treintjesmuseum.

We lopen verder richting camping Scheldeoord. Bij een strandtent nemen we een ijsje.

Vorbij Scheldeoord gaan we rechtsaf richting Baarland.

De weg naar Baarland is erg rustig. Er is praktisch geen verkeer. Baarland heeft een lange brink met aan beide zijden huizen. Het is hier ook erg rustig.

We lopen naar Oudelande. Hier zien we een bord, dat aangeeft, dat het nog 6 kilometer is naar Driewegen. Hier overnachten we. We besluiten de weg met behulp van GPX te volgen naar Driewegen. Driewegen ligt een paar kilometer van de route.

Om ca. 16.30 uur arriveren we in Driewegen bij de familie Apeldoorn. Driewegen is een klein

dorp met ca. 1200 inwoners

We krijgen iets te drinken aangeboden op het terras. Daarna gaan we douchen. Voor het eten bekijken we nog de tuin. Het is een grote tuin met ook een groenteafdeling.

Je kunt zien, dat ze verstand hebben van bloemen en planten.

Eveline heeft een atelier in de tuin. Ze maakt beeldjes en allerlei andere attributen. De tuin hangt en staat er vol mee.

Het was vroeger een smederij en heeft kamertjes met veel niveauverschillen.

Om ca. 18.30 uur gaan we eten. We eten in de tuin.

Het is een verrukkelijke maaltijd. Cor kookt vier dagen en Eveline drie dagen. Ieder doet zijn eigen boodschappen.

Vandaag kookt Cor. Het voorgerecht bestaat uit rozemarijn kaaskoekjes. Het hoofdgerecht bestaat uit aubergineschotel en het nagerecht is griesmeeltarwe met tuinvruchten en kwark.

Ze doen beiden vrijwilligerswerk bij het klooster Catharinahoeve en Kafarnaum in Vesseem.

Na het eten ga ik schrijven. Ik ben om 21.00 uur klaar.

=====

Dag 2: dinsdag 13 juli 2021. Driewegen – Kleverskerke: 34 km.

Om 7.15 uur kunnen we ontbijten. Het is een veelzijdig ontbijt. Het smaakt weer prima.
Cor heeft de route op een knooppuntenkaart aangegeven.

We moeten naar knooppunt 19. Daar kunnen we weer de route oppikken.

We lopen langs Overzande.

Het weer is goed. Het is ca. 18 graden. Het is bewolkt. Ik hoop, dat het droog blijft vandaag.

We lopen over een dijk. Aan de linker zijde dijkhuizen en rechts een lager gelegen polder.

Bij KNP 19 gaan we de route vervolgen.

We komen uit bij hoog riet. Er staat een pijl, wat

betekent, dat we daar doorheen moeten. We bekijken of er geen andere oplossing is om er voorbij het te komen. Het riet is zeker 2 meter hoog en de bodem is drassig.

Er zit niets anders op dan door het riet te gaan. Er is te zien, dat iemand door het riet gelopen is. Dat paadje duurt maar even. We moeten ons door het dichte riet heen worstelen. Het is een verschrikking. Ik moet steeds het riet opzij buigen om er doorheen te komen. Ik krijg al snel flinke natte voeten.

We zien verderop bossages staan. We hopen, dat daar het riet ophoudt.

Dit is niet het geval. We moeten gewoon verder door het riet. Ik krijg schrammen op mijn armen en mijn benen door het riet en lage takjes met scherpe doornen, die op de bodem groeien.

Verderop zien we bomen staan. Zou dat dan eindelijk het einde zijn. Nee. We moeten gewoon verder.

Wij begrijpen niet, dat iemand deze route ontwerpt zonder onderhoud van een pad te plegen. Dit is niet normaal.

Na ca. 30 minuten komen we eindelijk uit het riet. We hebben natte kleren en voeten. Als we uit het riet zijn, staat er een aanwijzing en een bank. Hier kunnen we even op adem komen. Ik bekijk de schade op mijn benen en armen. Ik heb veel schrammen tot boven mijn knieën.

We passeren een mooie poort met veel metselwerk eromheen. Op een bord staat vermeld, dat hier vroeger een kasteel

gestaan heeft.

De kerktoeren torent hoog boven het dorp Nisse uit.

Om de hoek staat een grote boerderij. Op een bord staat, dat deze boerderij bij het kasteel hoorde.

De boerderij heet nu: "Hof van Nisse".

We zijn nu in Nisse. Nisse heeft ook een brink.

We kunnen bij een bakkerijtje koffie drinken. We nemen er een stukje boterkoek bij. Dat hebben we nu wel verdiend na al de slavenarbeid. Om ca. 10.00 uur gaan we verder.

We komen bij de Oudekamersedijk. Het is een laan met bomen en paaltjes met foto's als herdenking aan de jonge mensen, die overleden zijn aan een stofwisselingsziekte. Achter elk paaltje staat een boom. Aan veel paaltjes zijn poppetjes en andere attributen bevestigd. Er hangt zelfs een shirt van Feijenoord.

Het is jammer, dat hier weinig onderhoud wordt gepleegd. De paaltjes staan tussen veel te lang gras.

We gaan verder over een schelpenpad tussen de weilanden. Het ruikt hier heerlijk. We komen niemand tegen. Wat een rust. Dit is leuker lopen dan het lopen over fietspaden of wegen met verkeer. We komen uit bij grote kranen, die hoge elektriciteitsmasten plaatsen. De route is hier niet goed gemarkeerd. Er lopen hier meerdere routes. De

bordjes zijn niet voorzien van nummers.

Ik gebruik mijn GPX om in Nieuwdorp te komen.

In Nieuwdorp is het Bevrijdingsmuseum. Het is te laat om dit nog te bezoeken. Jan is ook geen liefhebber van museumbezoek. We drinken hier koffie.

Als we verder gaan, blijkt dat het weer fout zit met de route.

We besluiten m.b.v. GPX naar Arnhem te lopen. Op deze manier is het niet moeilijk.

Onderweg bel ik mevrouw Koeman, dat we om ca. 16.30 uur in Arnhem zullen zijn. Ze heeft beloofd ons op te halen bij het station in Arnhem. Mevrouw Koeman woont in Kleverskerke, waar we vannacht zullen overnachten. Het is ca. 5 kilometer van Arnhem gelegen.

Om 16.15 uur zijn we bij het station in Arnhem. Ik bel haar en na 10 minuten arriveert ze.

Ons verblijf is een tuinhuis. Het is een mooi en royaal huisje. Het ziet er netjes uit.

We nemen een heerlijke douche.

Ik zet mijn schoenen in de zon om ze te laten drogen. Tot mijn verbazing zie ik, dat de zool gedeeltelijk los is. Dat wordt kritisch om die de komende dagen te dragen. Ik moet zo snel mogelijk nieuwe schoenen hebben. Dat lukt niet in dit dorp. Ik ga morgen uitkijken naar een schoenwinkel,

waar ik nieuwe schoenen kan kopen.

Om 18.00 uur kunnen we eten aan de tuintafel.

Ze heeft een heerlijke maaltijd bereid. Ze heeft haar best gedaan. Ze eet met ons.

Om 19.00 uur zijn we klaar. Ik ga schrijven en Jan gaat lezen.

Om 20.15 uur ben ik klaar met schrijven en ga ik ook wat lezen.

=====

Dag 3: woensdag 14 juli 2021. Kleverskerke – Vlissingen: 26 km.

Na een goed ontbijt vertrekken we om 8.00 uur bij Marleen. Ze brengt ons terug naar de route, zodat we zonder extra kilometers verder kunnen. Het is belangrijk, dat ik vandaag nieuwe schoenen koop.

Het regent een beetje. Ik zet mijn pet maar op om mijn bril droog te houden. Volgens buienradar zou het maar even regenen. We lopen over een asfaltpad, dat overgaat in een graspad. Door mijn slechte schoenen heb ik al snel natte voeten. Het pad is wel 2 kilometer lang. Daarna komen we weer op een asfaltpad. Voor ons vluchten een paar jonge konijntjes voor hun leven. We naderen een rijksweg. Hier kunnen we een paar nummers afsnijden, wat we ook doen. Als we weer bij een graspad

komen, is het gras al droog. Dat komt door de wind, die een beetje waait. We gaan richting Oost Souburg. Het is nu ca. 9.30 uur. In de verte zien we grote hallen van scheepswerf Damen.

We passeren een bijzondere bunker, gebouwd in 1943. Hij is herontdekt in 1990. Het is de laatste bunker op Walcheren van de Atlantikwall. De Atlantikwall was een verdedigingslinie tegen een aanval van de geallieerden en liep van Noorwegen, Denemarken, Nederland en België naar Frankrijk

tot de Spaanse grens.

We komen bij fort Rammenkens. Dit fort is het oudste zeefort van West Europa. Het fort werd aangelegd om de scheepvaart naar Middelburg en Antwerpen te waarborgen.

We gaan via trappen de dijk over en komen bij de Westerschelde.

We gaan linksaf en lopen langs de

Westerschelde. Na enige tijd zien we dat dit niet kan kloppen. We vragen het aan iemand. We gaan

weer terug de dijk over en gaan linksaf. Iets verder zien we weer een aanwijzing.

We lopen richting Ritthem. Het is nu ca. 11.45 uur. We hebben behoorlijk veel tijd verloren door fout te lopen.

We lopen weer ca. 500 meter door hoge begroeiing. Na Ritthem komen we Oost Souburg. We lopen naar het centrum en hopen daar koffie te kunnen drinken. We kunnen bij een bakker op een terrasje koffie drinken. Ik zie dat er aan de overzijde van de straat een schoenwinkel is.

Ik ga erheen en vraag of ze ook wandelschoenen verkopen. Ze hebben schoenen van het merk Grisport. Ca. 10 jaar geleden heb ik dit merk ook gehad. Ze bevielen mij goed.

Ze hebben de goede maat en ze lopen goed. Dus ik neem ze. Ik doe ze meteen aan. Dan kan ik ze vandaag al inlopen.

We verlaten Oost Souburg en kruisen een verkeersweg.

We lopen een paar kilometer langs een kanaal.

Dan staan we aan de rand

van Vlissingen.

Om ca. 13.30 uur zijn we bij het station. We eten wat in de restauratie.

Om 14.00 uur gaan we verder. Het is nu nog ca. 5 á 6 kilometer naar de B&B.

We komen bij een oorlogsmonument, waarop veel namen staan. Het zijn Joodse mensen, die in meerdere concentratiekampen zijn gedood. Op het monument staan de namen, data van arrestatie, de dag van overlijden en de naam van het concentratiekamp van overlijden. De meesten zijn tussen 20 en 30 jaar oud geworden.

Langs de boulevard staat een groot standbeeld van Michiel de Ruijter. We passeren ook de Gevangentoren, gebouwd in 1491.

Op een gegeven moment klopt de nummering niet meer met het boekje. We besluiten de Boulevard te verlaten en m.b.v. GPS naar de B&B te lopen.

Het is nog wel een paar kilometer door de stad.

Om ca. 16.00 uur bellen we aan bij mevrouw Els Blaase. We worden goed ontvangen en krijgen thee aangeboden. Els is weduwe en woont in een groot huis.

We gaan douchen en om ca. 17.30 uur gaan we eten in een Chinees

restaurant de Lange Muur.

We nemen beiden een bami speciaal. Ik zie, dat Jan nog goed kan eten.

Om 18.30 uur gaan we terug.

Ik ga schrijven en ben daar om 19.30 uur mee klaar.

Els gaat vanavond ergens op visite. Tijdens haar afwezigheid mogen we naar het nieuws op tv kijken i.v.m. het overlijden van Peter R. de Vries.

Om ca. 21.30 uur gaan we naar bed, want we willen om 7.00 uur vertrekken. Het is morgen ca. 40 kilometer.

Ik ben benieuwd, hoe het loopt op mijn nieuwe schoenen.

=====

Dag 4. Donderdag 15 juli 2021. Vlissingen – Vrouwenpolder: 40 km

We ontbijten om 7.00 uur, want we willen vroeg op pad. Het wordt vandaag ca. 40 km naar Vrouwenpolder.

Ik loop vandaag op mijn nieuwe schoenen. Ik ben benieuwd hoe het gaat om 40 kilometer te lopen op nieuwe schoenen.

We moeten ca. 1 kilometer lopen naar de route. Met behulp van de navigatie gaat het soepel.

De eerste volgende plaats is Dishoek. We komen niet in deze plaats. De temperatuur is goed. Alleen is het erg winderig. Er is windkracht 5

voorspeld.

We lopen achter de duinen over mooie wandel- en fietspaden. Bij goed weer zal het hier erg druk zijn.

Het waait hier niet zo erg. Hierdoor is het fijn lopen.

Na Dishoek lopen we richting Zoutelande, maar dat duurt nog even.

We lopen over een pad met aan beide zijden betonnen poeren, z.g. Drakentanden.

Deze drakentanden moesten dienst doen als tankversperring tegen aanvallen van de geallieerden over land.

We moeten de duinen op via een steile trap met ca. 140 treden. Het is maar goed, dat er meerdere bordessen zijn, zodat je soms even kunt rusten. Als we boven zijn, gaan we naar rechts over een breed puinpad lopen. Het wordt steeds klimmen en dalen, hetgeen erg vermoeiend is. In de verte zien we Zoutelande liggen.

Als we de duinen verlaten, leidt de route ons het dorp in.

We komen in straten, die we ook aandoen

tijdens de Strandmarathon.

In een restaurant drinken we koffie. De vrouw, die ons helpt, loopt ook elk jaar de Strandmarathon. We lopen terug naar de duinen. Het pad bestaat nu uit betonplaten. Het is weer klimmen en dalen, vaak over trappen.

We komen in de buurt van Westkapelle. In

Westkapelle maak ik een foto van de vuurtoren. Het is een mooi bouwwerk en beeld bepalend voor Westkapelle. De toren is gesloten.

Vanaf deze toren verlaten we het dorp.

Buiten het dorp lopen we over graspaden.

We komen bij een fietspad naast een verkeersweg, dat ons naar Domburg brengt.

Het waait hier erg hard. De fietsers die we tegen komen, rijden hard, maar de fietsers, die ons passeren, moeten - net als wij - ook hard werken.

We lopen Domburg in.

In het centrum eten we kibbeling. Jan zegt steeds: als je in Zeeland bent geweest, moet je vis en een bolus gegeten

hebben.

Dus de kibbeling hebben achter de kiezen. Nu nog de bolus voor Jan en voor mij een puddingbroodje of iets dergelijks. We passeren een bunker. Op de bovenbalk staat de tekst: "Zimmer frei,

ohne frühstück”.

Bij Oostkapelle gaan we weer een bos in. Het is hier warm en we trekken onze jas uit.

We lopen naar het strand om de route vervolgen..

Het waait hier weer hard. Het zand waait in ons gezicht.

Het is nog ca. 4 kilometer naar Vrouwenpolder. We verlaten de weg en gaan een natuurgebied in.

Als we uit het natuurgebied komen, gaan we weer verder door een ander natuurgebied.

Als we uit het natuurgebied komen, zijn we helemaal de weg kwijt. Het wordt zoeken en vragen.

Na enige tijd weten we het weer.

Het is dan toch nog een paar kilometer naar de B&B.

Onderweg lopen we door een perceel met veel wilde planten.

Het is een kleurig geheel.

Om ca. 16.30 uur arriveren we bij de B&B. Het is een boerderij.

De gastvrouw brengt ons meteen naar ons verblijf. Het is een ruimte van 4 x 5 m. Ik vraag haar waar

deze ruimte voor gediend heeft. Ze zegt, dat het vroeger een varkensstal was, die helemaal opgeknapt is. De muren zijn wel schoon, maar erg ruw. Er is een toegangsdeur ingemaakt en het varkensdeurtje is nog aanwezig. Er is ook een keukentje geplaatst.

Op het terrein is een ruïne van een bunker. Deze is met subsidie gerestaureerd. Ze wil deze ruïne aanpassen, zodat deze gebruikt kan worden als B&B.

Om ca. 18.00 uur komt de vrouw met het avondmaal. Het smaakt ons goed.

Na de maaltijd ga ik schrijven en Jan gaat de krant lezen.

Als het later wordt, wordt het behoorlijk koud in het varkenshok. Daarom gaan we maar op tijd naar bed.

=====

Dag 5: vrijdag 12 juli 2021. Vrouwenpolder – Arnemuïden: 17 kilometer.

Om 7.00 uur brengt mevrouw de Visser het ontbijt. Het is precies afgepast. Voor Jan drie sneetjes brood met kaas en jam en voor mij kaas.

We vertrekken om ca. 7.30 uur. We denken om ca. 12.00 uur in Arnemuïden aan te komen.

Het is ca. 30 minuten lopen voor we weer op de route zijn. Knooppunt 94 is het knooppunt, waar

we de route kunnen vervolgen.

We lopen vanaf hier over mooie, rustige wandelpaden in het bos. Het is hier een beetje fris.

We zijn nu onderweg naar Veere en komen bij het Veerse Meer. In Veere willen we koffie drinken.

We raken de route kwijt. Een jongeman geeft aan hoe we het beste kunnen lopen. Deze vergissing kost ons wel een paar kilometer extra.

In Veere passeren we een jachthaven vol met plezierboten.

We zijn wat aan de vroege kant,

want de cafés zijn nog niet open. In

een hotel zitten mensen aan tafeltjes. Wij krijgen nog geen koffie. De mensen aan de tafeltjes zijn hotelgasten, die ontbijten. Bij een bakker

nemen we maar een puddingbroodje en een bolus. We hebben nu voldaan aan de uitspraak van Jan, betreffende de vis en de bolus in Zeeland. Ik neem een puddingbroodje, want ik word al ziek bij de gedachte van de zoetheid van de bolus. Om 10.00 uur is er koffie. In een café is het al vroeg druk met koffiedrinkers.

Na de koffie is het weer even zoeken hoe we Veere via de route kunnen verlaten.

In de zon is het heerlijk, maar in de schaduw is het maar frisjes. Bij een sluis verlaten we Veere.

We komen uit bij het Veerse Meer. Die blijven we voorlopig volgen.

We passeren een eenpersoons bunker. Het is een betonnen hokje van ca. 2,5 x 2,5 m. Er zit alleen een deuropening in de bunker.

Er is weinig plezierjacht op het Veerse Meer. Aan de overkant van het meer ligt Noord Beveland.

We komen in een drassig gebied met bijna manshoog gras. We komen bij het water, waar we niet door of overheen kunnen. We moeten terug. We komen bij een houten overstapje om over het hoge gras te geraken. Hier zien we weer een aanwijzing. We moeten weer door het

riet, maar hier is een looppadje in het riet aanwezig. We vragen ons nu weer af of we wel goed lopen. Het pad is droog, maar naast het pad is het drassig.

We komen uit bij een fietspad, dat richting

Arnemuiden loopt.

We komen voorbij een groot park met met mooie vakantiehuizen aan het Veerse Meer. Het heet: "het Zilveren Schor". Er staan tientallen vakantiehuizen en er worden er steeds bij gebouwd. We blijven langs het Veerse Meer lopen.

Om ca. 13.00 uur staan we aan de rand van Arnemuiden. Enkele dagen geleden zijn we ook in Arnemuiden geweest. Het lijkt wel vier weken. We lopen richting het station. Als we aankomen, kunnen we meteen instappen. Het lijkt wel of de trein op ons staat te wachten.

Om ca. 14.00 uur zijn we in Etten-Leur. Jan rijdt door naar Breda en daarna met de bus naar Dongen.

=====